satsioonidele. Kohalikele algatustele on seda osaks saanud võrdlemisi vähe. Sellel iseendast kahetsetaval asjaolul ei ole aga puudunud oma head küljedki: kui kohtadel midagi on tehtud, siis seda omal jõul ja oma vahenditega, mis on tugevdanud ja tervendanud kohalikku isetegevust ja omaalgatust.

See riigivõimu tegevussuund leidis kindlakujulise väljenduse uue haridusministri prof. P. Kogermani poolt 23. oktoobril 1939. a. ajakirjandusele teatavaks tehtud tegevuse põhimõtetes. Nendekohaselt tahetakse vabaharidustöö alal jätkata seltskondlike organisatsioonide ja kohalike ning kutsealaliste omavalitsuste töö kavakindlat koordineerimist ja nende rakendamist üksmeelsele loovale tööle, kusjuures vabale algatusele ja isetegevusele jäetakse avar vabadus. Need põhimõtted leidsid avalikkuses üldist heakskiitu.

2. R a h v a ü l i k o o l i d. Maarahvaülikoolidest oli silmapaistvat edu märgata eriti V i r u m a a (Kunda) rahvaülikoolis, kuhu õppidasoovijaid üles andis üle 80. Ruumipuudusel saadi neist vastu võtta 57. Töö koolis arenes hoogsalt, kusjuures kasvandikesse eneseharimise tarbe kasvatamise kõrval püüti arendada neist tulevasi noorsoo ja vabahariduse töö-juhte. Selleks loodi kooli juurde ümbruskonna noortest ja kooli vilistlastest noortering ja asuti viljelema eriti klubilist tegevust.

Samas suunas tegutses ka teine maarahvaülikool (Harjumaa) R a v i l a s, kuna Narvatagune Rändrahvaülikool erilaadilise haridusasutisena arendas edukalt kavakindlat tegevust oma ümbruskonna kultuurilise taseme tõstmiseks, asutades selleks ka avaliku raamatukogu ning lugemistoa, orkestri, laulukoori ja rahvatantsurühma.

Linnarahvaülikoolidest tegutsesid Tallinna, Tartu, Nõmme, Pärnu, Viljandi ja Valga rahvaülikool, kuna Läänemaa Rahvaülikooliselts, Võrumaa Õpetajate Liit ja Helme Õpetajate Ühing korraldasid rahvaülikooli-kursusi. Nende kõigi tegevus seisnes peamiselt loengute ja kursuste korraldamises ning oli suunatud rohkem praktilisele alale. Tunda andis aineliste võimaluste vähesus, kuna võrdlemisi kokkukuivanud riikliku toetuse kõrvale ei ole mitte igal pool tõhusalt appi astunud kohaliku omavalitsuse toetus.

3. Õ p i r i n g i l i n e t ö ö. Intensiivse vabaharidustöö tõhusa ja kergestirakendatava moodusena leidis õpiringiline tööviis üha rohkem poolehoidu ning rakendamist. Seetõttu võis märgata sellesihiliste püüdluste süvendamist ja muutmist järje- ning kavakindlamaks.

Selleks aitas kaasa üleriigiline õpiringide keskus Eesti Haridusliidu juures, mille nõukogusse kuulus 23 keskasutise ja -organisatsiooni esindajat. Selle keskuse töö nähtavamaks tulemuseks oli juhendraamatu, K. Laane „Kuidas korraldada õpiringe", väljaandmine, mis ilmus aasta lõpul.

Eesti kroonika 1939, lk. 70